

8 вересня 2013 р. не стало [Сергія Плачинди](#) – відомого українського письменника, публіциста, вченого, громадсько-політичного діяча. Впродовж багатьох років Сергій Петрович на посаді старшого наукового співробітника відділу української літератури ННДІУ словом і чином утверджував українознавство як правдиву науку самопізнання народу...

Сергій Петрович Плачинда народився 18 червня 1928-го на степовій Єлисаветградчині і вже п'ятирічною дитиною мусив спізнати, яка доля випадає українцеві у вогненних колах ХХ

віку: розкуркулення, вигнання з батьківської хати, Голодомор 33-го, коли завдяки самопожертві своєї матері лише він лишився єдиним на все вимираюче село живим хлопчиком. Далі була війна, голод 47-го, праця колгоспником – і нездоланне прагнення до книги, освіти, до високих скарбів української літератури. Сергій Плачинда закінчує філологічний факультет Київського університету, вступає до аспірантури Інституту літератури ім. Т.Шевченка – і відкриває для себе цілі материки забороненого, цензурованого, замовчуваного. Тоді ж молодий вчений окреслить і мету, реалізації якої присвятить ціле своє подвижницьке життя – повернути народові неправдою і насильством забрані у нього скарби: Плачинда вперше публікує уривки з невідомих доти «Щоденників» Довженка – вражаючої сили людського свідчення трагедії України між жорнами тоталітарних імперій, готує до друку першу у

постсталінському

СРСР монографію про творця «Звенигори» та «Землі», у якій Довженко постане справжнім Титаном українського Відродження, збирає

непідцензурні

матеріали про духові боріння романтика української революції Юрія Яновського. Реакція

партійних ідеологів не забарилася – Сергія Плачинду звільняють з Інституту літератури за звинуваченням в «українському буржуазному націоналізмі».

Але які б не були часи, умови й обставини, він ніколи не випустить з рук українську корогву. Відтепер він плекає журналістську та письменницьку ниву, художнім словом боронячи Україну, її минувшину, високий маєстат національної культури. На шпальтах «Літературної України» він першим – і то серединою 60-х, коли всевладними були і КПРС, і КДБ – порушує питання про зневаження національної гідності українців, захищає від варварської руйнації музей-заповідник на «Хуторі Надія», пише про проблеми залишеного напризволяще села. 1968-го з'являється його «Неопалима купина»

– книга історичної прози, зі сторінок якої до українців промовляли їхні герої і подвижники. Роксолана,

Галшка

Гулевичівна

, Артемій Ведель, Максим Березовський – про них тоді годі було будь-що прочитати у скалічених великодержавною ідеологією томах «

Истории

СССР», за правдою люди йшли до книги Сергія Плачинди. Вона єдиною в той час правила за справжній підручник з історії України: то був громадянський подвиг, і партійні наглядачі оцінили його належно

– книга була вилучена з продажу та всіх бібліотек, а зберігання її загрожувало звинуваченням у «націоналізмі». Та Плачинда знову повертається до письмового столу: творить документально-біографічні романи про Яновського та Довженка, у романі «Ревучий», що він 20 років пробивався крізь цензурні загати, першим в українському письменстві порушує тему нищення екосистеми Дніпра, зазирає в глибини української праісторії у циклі повістей «Київські фрески», упорядковує унікальний збірник «Довженко і світ. Творчість Довженка у контексті світової культури».

Із середини 80-х Сергій Плачинда – в авангарді українського Відродження. Він першим на шпальтах «Літературної України» порушує мовчанку про Голодомор 33-го, гуртує захисників української мови, творить перші осередки структурованого екологічного руху, очолює Українську селянську демократичну партію. І пише: з-під його пера виходять твори про героїчну звитягу козацтва («Козак – душа правдивая», «Козаки в Дюнкерку»), високої проби

а

публіцистика, достойні наукові розвідки. Предмет його особливого зацікавлення у цей час – дослідження найдавніших пластів нашої міфології («Словник давньоукраїнської міфології», «Міфи і легенди давньої України», «

Лебедія

. Як і коли виникла Україна», «Як українські міфи по світу розійшлися»). Ці книги знає

нині чи не кожен український читач, а вчителі української словесності проводять за ними свої уроки...

Сергій Плачинда не шукав для себе статусів, маєтностей, привілеїв. Він шукав правду – і залишив по собі ім'я, яке назавжди буде вписане в історію української культури.

Нехай легкою буде Вам, Сергію Петровичу, українська земля.

О.Хоменко, колеги ННДІУВІ.